

UDK: 159.9 (091)	Godišnjak za psihologiju, vol 6, No 8., 2009, pp.197-220	ISSN 1451-5407
------------------	---	----------------

Vladimir Nešić

Filozofski fakultet, Departman za psihologiju, Niš

Milkica Nešić

Medicinski fakultet, Institut za fiziologiju, Niš

KALENDAR ZNAČAJNIH DOGAĐAJA ZA ISTORIJU PSIHOLOGIJE (II DEO)²³

Apstrakt

U ovom radu sadržani su podaci od posebnog značaja za razvoj psihologije kao nauke i primenjene discipline. Zbog obilja podataka koji se mogu naći u literaturi i posebno na Internetu, odakle je i pribavljen najveći broj podataka, učinjeno je ekstremno sažimanje, kako prilikom selekcije podataka, tako i u načinu njihovog predstavljanja. Rad ima dva dela. U prvom delu, koji je objavljen u Godišnjaku za psihologiju br.5-6, obuhvaćeni su podaci koji pokrivaju datume prve polovine godine, januar – jun, dok je u drugom delu, koji je pred čitaocima sada, obuhvaćen period jul – decembar u različitim godinama. Najveći broj podataka se odnosi na datume rođenja istaknutih ličnosti u psihologiji i njihove doprinose u naučnoj oblasti kojom su se bavili. Jedan broj podataka se odnosi na objavljene knjige koje su imale značajan uticaj na razvoj psihologije. Povremeno su podaci dopunjavani događajima u našoj zemlji ili su vezani za aktivnosti naših psihologa. Cilj rada je da se čitaoci, pre svega studenti, upoznaju sa raznolikošću i bogatstvom biografija psihologa i podstaknu da samostalno istražuju ličnosti i dela za koje imaju najviše interesovanja.

Ključne reči: istorija psihologije, eminentni psiholozi, naučni doprinosi

---

²³ Nastanak ovog rada delom je finansiran sredstvima Ministarstva za nauku i tehnološki razvoj u okviru rada na projektu 149062D.

Jul

(Redni brojevi označavaju dane u mesecu)

1. Osnovana kantonalna **psihijatrijska bolnica Burgholclli**, blizu Ciriha (1870). Među onima koji su radili u nekom periodu svog života u njoj bili su August Forel, Eugen Blojler, Karl Abraham, Franc Aleksander, Ernest Džons, Karl Gustav Jung i A.A.Brill. Prvi direktor je bio Bernard fon Guden.
2. Rođena **Marija Bonaparte** (1882), unuka Napoleonovog brata. Upotrebila je svoje bogatstvo i uticaj da pomogne Frojda i psihoanalizu. Platila je nacistima oko 5.000 dolara da bi Frojd napustio Austriju 1938. Prevodila je Frojdova dela na francuski.
3. **Viktor Tausk**, poreklom sa prostora bivše Jugoslavije, jedan od najtalentovanijih psihoanalitičara iz Frojdovog okruženja izvršio suicid (1919).
4. Rođen **Vilhelm T. Prejer** (1841). Prejerov doprinos je bio na području kolornog vida i dečje psihologije. Napisao je prvi knjigu iz *dečje psihologije* (1881).
5. Rođena **Paulina Sneden Sirs** (1908). Poznata je po studijama nivoa aspiracije, samopoštovanja, motivacije za postignućem, učenja matematike, polnih razlika u ponašanju dece.
6. Rođen **Robert Ogden** (1877). Širio ideje geštalt psihologije u SAD i autor prve geštaltistički orijentisane knjige u Americi (1926).
7. Rođen **Kamilo Goldži** (1843). Goldži je bio neurolog koji je prvi identifikovao aksone i dendrite i njihove funkcije. Takođe je prvi identifikovao receptore muskularne senzacije. Dobitnik Nobelove nagrade 1906.
8. Rođen **Fric Perls** (1893). Perls je sa svojom suprugom Laurom osnivač Geštalt terapije.
9. Rođen **Franc Boas** (1858). Boas je revolucionarna figura u studiji interakcije kulture i individualnog ponašanja. Njegova najznačajnija knjiga *Um primitivnog čoveka* je prevedena kod nas.
10. Rođen **Teodor Simon** (1873). Sa Alfredom Bineom autor prvog testa inteligencije. Osnivač je i prvog psihološkog savetovališta za maloletničku delinkvenciju.
11. Rođen **Alfred Bine** (1857). Bine je najpoznatiji po razvoju moderne koncepcije inteligencije i testa za njeno merenje. On se takođe interesovao za pojavu sugestibilnosti i opšte eksperimentalne

- psihologije. Bio je direktor psihološke laboratorije na Sorboni od 1894. do 1911. godine i osnivač Laboratorije za eksperimentalnu psihologiju u Parizu 1905.
12. Rođen **Klod Bernar** (1813). Bernar je bio eksperimentalni fiziolog čiji je rad na unutrašnjoj sredini anticipirao koncept homeostaze.
  13. Rođen **Fred E. Fidler** (1922). Njegova istraživanja su u kontigentnoj teoriji rukovođenja, koja opisuje efikasno rukovođenje kao produkt ličnog stila i specifičnih situacionih karakteristika.
  14. Rođen **Johanes Miler** (1801). Miler je postavio *zakon o specifičnim nervnim energijama* i primenio ga u svom radu na osetima. Jedan je od osnivača moderne eksperimentalne psihologije.
  15. Rođena **Brenda L. Milner** (1918). Njene studije o moždanim lokalizacijama unele su više svetla u razumevanje uloge hipokampusa i temporalnog režnja u pamćenju, uzrocima epilepsije i prirode dominacije hemisfera.
  16. Rođen **Aleksandar R. Lurija** (1902). Lurija je bio istaknuti ruski psiholog čiji je rad na objektivnoj studiji afektivnih stanja nastavljen kasnijim studijama o funkcionalnoj organizaciji mozga, funkcijama govora, pamćenja i rehabilitaciji.
  17. Rođen **Aleksijus Mainong** (1853). Mainong je bio pod jakim uticajem Franca Brentana i njegovog empiričkog pristupa u filozofskoj psihologiji. Mainong je osnivač prve laboratorije za eksperimentalnu psihologiju u Austriji na Univerzitetu u Gracu (1884).
  18. Rođen **Anri Pjeron** (1881), promovisao bihevioralno orijentisanu psihologiju. Osnovao Institut za psihologiju u Parizu (1920). Rođen Aron Bek (1921), poznat kao autor Inventara za Depresiju.
  19. Objavljena **VeklsEROVA skala za merenje inteligencije** kod dece, WISC, (1949). Veksler je rođen u Rumuniji.
  20. Rođen **Luidi Rolando** (1773), među prvima istraživao lokalizaciju moždanih funkcija električnom stimulacijom mozga.
  21. Rođen **Kliford T. Morgan** (1915). Morganov rad je fokusiran na *fiziološke osnove ponašanja*. Njegova *Fiziološka psihologija* iz 1943. je decenijama bila standard u ovoj oblasti.
  22. Rođen **Gregor Johan Mendel** (1822). Mendel je osnivač *moderne genetike*. Rođen **Donald Heb** (1904), neurofiziolog i autor knjige *Organizacija ponašanja*. **Skinner** sreo svoju buduću suprugu Ivon Blu (1936).

23. **Florens Gudinaf** objavila test inteligencije za decu predškolskog uzasta(1926). Objavljen prvi volumen **Marčisonove** *A History of Psychology in Autobiography* (1930).
24. Rođen **Teodor M. Njukom** (1903). Njukomova socijalno-psihološka istraživanja fokusirana su na fenomene socijalnog uticaja, formiranje stavova i male grupe. Poznata je njegova studija o promenama vrednosti kod studenata jednog koledža. Predsednik APA 1956.
25. Rođena **Margaret F. Vošburn** (1871), prva žena koja je u Americi, na Kornel Univerzitetu, stekla doktorat iz psihologije (1894). Rođen **Ernest Hilgard** (1904). Istraživač na područjima učenja, hipnoze, dečje psihologije, svesti i istorije psihologije.
26. Rođen **Karl Gustav Jung** (1875), osnivač analitičke psihologije koja je izvršila širok i snažan uticaj na razvoj savremenog shvatanja o čoveku.
27. Osnovan **Ured za istraživanje ljudskih resursa** sporazumom između vojske SAD i Džordž Vašington univerziteta (1951).
28. Rođen **Teodor Lips** (1851), poznat po teoriji estetike koja se zasniva na empatičkom odnosu posmatrača prema objektu.
29. Rođen **Muzafer Šerif** (1906), autor mnogih studija iz socijalne psihologije u vezi sa uspostavljanjem socijalnih normi, socijalnim promenama, rešavanjem konflikata i grupnih procesa.
30. Publikovan članak **Li Kronbaha** i **Pola Mila** o *konstruktivnoj validnosti u psihološkom testovima* u Psihološkom biltenu (1955).
31. Antipsihotični lek Orap (Pimozid), blokator dopaminskih receptora u mozgu, odobren 1984. za upotrebu u SAD.

Avgust

1. Rođen **Ivan Mihajlović Sečenov** 1829. Pretpostavljao da se svi mentalni procesi i ponašanje odigravaju kao refleksi mozga. Njegova redukcija kognitivnih na nervne procese bila je dalekovidna, ali malo poznata izvan tadašnje Rusije. Knjiga Sečenova *Refleksi (velikog) mozga* u izdanju Čupićeve zadužbine izlazi u Beogradu 1877.
2. Rođen **Herman A. Vitkin** 1916. Započeo karijeru studijama u oblasti geštalt psihologije i percepcije. Kasnije istražuje kognitivne stilove „Testom štapa i okvira“ i „Testom skrivenih figura“, dok kroskulturalnim proučavanjima i studijom porodičnih procesa otkriva individualne razlike na dimenziji „zavisnost-nezavisnost od polja“.

3. Rođen **Osvald Kilpe** 1862. Koristio sistematsku introspekciju za proučavanje procesa mišljenja. Osnivač Vircburške škole bespredstavnog mišljenja. Bio ispitanik u eksperimentu našeg Maksa Arera pri izradi doktorske disertacije u Lajpcigu.
4. Rođen ser **Henri Hed** 1861. Proučavao regeneraciju perifernih nerava. Prvi ustanovio put senzornih impulsa od receptora do korteksa.
5. Rođen **Evald Hering** 1834. Zastupao teoriju kolornog vida baziranu na tri tipa receptora oponentnim procesima koji detektuju crno-bele, žuto-plave, crveno-zelene razlike u stimulaciji. Njegova teorija je snažno uticala na moderne teorije viđenja boja. Rođen **Renzis Likert** 1903. Istraživao stavove, industrijsku psihologiju i javno mnjenje.
6. Rođena **Florens L. Gudinaf** 1886, dečji psiholog, poznata po Testu crteža ljudske figure. Bavila se istraživanjem inteligencije, zastupajući gledište da je inteligencija relativno nepromenljiva kroz godine detinjstva. **Prvi međunarodni kongres psihologije** počeo u Parizu 1889. pod nazivom Kongres fiziološke psihologije. Predsedavao Žan-Martin Šarko.
7. Rođen **Hans-Lukas Tojber** 1916. Proučavao moždane mehanizme uključene u vizuelnu percepciju sa posebnom pažnjom na posledice moždanih povreda. Dobio nagradu Karl Lešli (1966) i nagradu NASA (1969).
8. Rođena **Margaret K. Harlov** 1918. Njen doprinos je bio u kliničkoj i komparativnoj psihologiji. Rukovodila Laboratorijom za primate na Univerzitetu Viskonsin 20 godina.
9. Rođen **Žan Pijaže** 1896, najuticajniji razvojni psiholog u dvadesetom veku. Njegova genetička epistemologija opisuje stupnjeve kognitivnog razvoja kod dece i njihove efekte na različite vidove ponašanja.
10. Rođen **Angus Kempbel** 1910, poznat po svojim istraživanjima psihologije izbornog ponašanja. Njegove knjige su imale veliki uticaj na političke nauke u Americi.
11. Rođen **Leonard Berkovic** 1926, poznat po istraživanjima uzroka agresivnosti, uključujući studije o efektima prisutnosti oružja, imitiranja nasilja na medijima.
12. Rođen **Martin E. Seligman** 1942, poznat po istraživanjima naučene bespomoćnosti i odnosa bespomoćnosti i depresivnih poremećaja raspoloženja. Najavljeno je njegovo učešće na 29-tom Međunarodnom kongresu psihologa u Berlinu 2008.

13. Prva trodnevna **Konferencija o starenju** u Beloj kući koja je dobila karakter nacionalne konferencije sa 800 učesnika 1950.
14. **Filip Zimbardo** započinje čuveni Stenfordski eksperiment sa dobrovoljnim zatvorenici 1971.
15. Rođen **Stenli Milgram** 1933, poznat po studijama potčinjavanja autoritetu. Pisao uticajne članke o efektima urbane sredine na ponašanje i drugim temama iz primenjene socijalne psihologije. Knjiga *Poslušnost i pokoravanje* prevedena je kod nas.
16. Rođen **Vilhelm Vunt** 1832, osnivač prve Laboratorije za eksperimentalnu psihologiju na svetu u Lajpcigu (1879).
17. Rođen **Abraham Kardiner** 1891, suosnivač prve psihoanalitičke škole u SAD (1930). Primenjivao principe psihoanalize u kroskulturalnim istraživanjima. Publikovana knjiga **Klarka Hala** *Principi ponašanja* 1943.
18. Rođen **Edvard K. Strong** 1884, poznat po testu vokacionih interesovanja i istraživanjima u ovoj oblasti. Rođena **Elze Frenkel-Brunsvik** 1908, poznata po istraživanjima psihologije predrasuda i F-skali primenjivanoj u merenju autoritarnosti, kao i terminu *netolerancije na dvosmislenost*, koji opisuje jednu od osobina autoritarne ličnosti.
19. **Luis Terston** dobio nagradu anonimnog donatora od 100 dolara 1949. za članak *Psihološke implikacije faktorske analize*, objavljen u časopisu Američki psiholog, kao najbolji u 1948. **Džon Tibo** i **Harold Keli** objavili knjigu „Socijalna psihologija grupa“ 1959.
20. Rođen **Rodžer V. Speri** 1913, poznat po istraživanjima funkcionalnih razlika između leve i desne hemisfere mozga. Dobitnik Nobelove nagrade 1981.
21. Rođen **Robert M. Ganje** 1916. Primenio eksperimentalnu psihologiju učenja na praktične probleme efektivne instrukcije. Njegova knjiga o uslovima učenja bila je „kamen međaš“ u psihologiji učenja.
22. Rođen **Flojd H. Olport** 1890, jedan od prvih socijalnih psihologa eksperimentalista. Skovao termin *socijalna facilitacija*. Rođen **Ernest J. MekKormik** 1911, industrijski i organizacijski psiholog čiji su radovi dominirali u području analize posla i ljudskih faktora. Široko je poznat njegov upitnik za analizu posla i knjiga o ljudskom inženjeringu. Publikovana knjiga **Džeroma S. Brunera** *Istraživanja kognitivnog rasta* 1966.
23. Kongresna biblioteka dobila kopiju izdanja časopisa za eksperimentalnu psihologiju u kojoj se izveštava o studiji **Džona Votsona** i **Rosali Rajner** o *Malom Albertu* 1920.

24. Rođen **Artur Džensen** 1923. Istraživo individualne razlike i relativni uticaj genetičkih i sredinskih faktora na inteligenciju.
25. **Edvin G. Boring** napisao predgovor za svoju knjigu *Istorija eksperimentalne psihologije* 1929. Objavljena knjiga **Abrahama Maslova** *Motivacija i ličnost* 1954.
26. **Vilhelm Rajh** izbačen iz Međunarodnog psihoanalitičkog udruženja 1934. Objavljena knjiga **Alberta Bandure** i **Ričarda Valtersa** *Socijalno učenje i razvoj ličnosti* 1963, najcitiranija knjiga u to vreme.
27. Objavljena knjiga **Leona Festingera** *Teorija kognitivne disonance* 1957. Istraživanja kognitivne disonance dominirala su u eksperimentalnoj socijalnoj psihologiji šezdesetih godina 20. veka i obezbedila Festingeru visoki rang uticajnosti u psihologiji.
28. Rođen **Bruno Betelhajm** 1903, poznat po svojoj teoriji o identifikaciji sa agresorom. Prevedene su knjige *Simboličke rane*, *Značenje bajki*, *Ljubav nije dovoljna*.
29. Rođen **Ernst Mojman** 1862, poznat kao osnivač eksperimentalne pedagogije. Kod njega je doktorirao naš Paja Radosavljević u Cirihu 1904. Rođen **Džon Dolard** 1900, poznat po istraživanjima u oblasti frustracije, agresivnosti i socijalnog učenja.
30. **Majkl Argajl** i **Dženert Din** objavili često citiran članak *Kontakt-očima, distanca i afilijacija* u časopisu *Sociometrija* 1965.
31. Rođen **Herman fon Helmholtz** 1821, jedan od najvećih naučnika devetnaestog veka, zaslužan za mnoga otkrića iz fiziologije i fizike. Rođen **Karl Marbe** 1869, jedan od osnivača Vircburške škole. Značajan po istraživanjima sposobnosti u industriji, sklonosti nezgodama i drugim oblastima primenjene psihologije. Rođena **Marija Montesori** 1870, jedna od najznačajnijih ličnosti pedagogije dvadesetog veka, pobornik prava deteta.

Septembar

1. Otvoren **Institut za psihologiju u Moskvi** (1912). Georgi Čelpanov, student Vunta i Štumpfa, bio je osnivač i prvi direktor.
2. **Čarls Osgud**, **Džordž Sjuci** i **Persi Tanenbaum** objavljuju knjigu *Merenje značenja* u kojoj se opisuje tehnika semantičkog diferencijala za merenje konotativnog značenja reči (1957).
3. **Evald Buze** i **Džordž Medoks** dobili u Budimpešti prvi put dodeljenu Sandozovu nagradu za istraživanja u gerontologiji (1983).

4. Rođen **Džon MekKarti** 1927, matematičar čiji je rad posebno važan za kognitivnu psihologiju. Razvio je kompjuterski jezik LISP i definisao područje veštačke inteligencije.
5. Prvi godišnji sastanak **Američkog društva za primenjenu psihologiju** (AAP) održan na Univerzitetu Minesota (1938).
6. Rođen **Edgar Džon Rubin** 1886, danski geštalt psiholog, koji je pronašao čuvenu figuru „vaza/dva lica“ koju kreira dvosmisleni odnos figure prema pozadini. Rubin je bio predsednik 10. Međunarodnog kongresa psihologije u Kopenhagenu (na kome je učestvovao profesor Borislav Stevanović).
7. **Karl Gustav Jung** predstavlja svoju tipologiju ličnosti na 14. Međunarodnom kongresu psihoanalize u Minhenu i razilazi se sa Frojdom (1913).
8. Časopis *Character and Personality* prvi put izlazi na Djuk Univerzitetu (1932). Naslov se kasnije menja u *Journal of Personality*.
9. Rođen **Luidi Galvani** (1737). On je prvi opisao električnu prirodu prenosa impulsa kroz nervna vlakna. Rođen **Kurt Levin** (1890). Levinova teorija polja primenjuje principe geštalt psihologije na područje socijalne i organizacione, kao i psihologije ličnosti. Rođena **Aleksandra Adler** (1901), ćerka Alfreda Adlera. Ona je nastavila da razvija teoriju individualne psihologije i vodila centar za obuku u ovoj oblasti.
10. Rođen **Čarls Spirman** (1863). Proučavanjem korelacija skorova na testu inteligencije dolazi do ideje o postojanju opšte inteligencije i specifičnih sposobnosti. Razvio je koeficijent rang-korelacije.
11. Rođena **Alisa Brajan** 1902. Ona je analizirala ulogu žena u psihologiji i prva skrenula pažnju na rezultate žena u oblasti psihološke profesije.
12. Rođena **Karen Mahover** 1902, poznata po projektivnom testu *Crtež ljudske figure*.
13. **Sigmund Frojd** stupa u brak sa Martom Bernajs u Vandsbeku u Austriji 1886.
14. Rođen **Solomon Aš** 1907. u Poljskoj. Aš je poznat po svojim pionirskim eksperimentima o konformiranju. Njegova paradigma sa procenjivanjem linija predstavlja standardnu tehniku za proučavanje faktora konformiranja.
15. Osnovana **Vajnlandska laboratorija** u Nju Džersiju 1906, poznata po proučavanjima socijalne inteligencije, retardacije i obrazovanja. Čuvena *Kalihak studija porodice* dolazi iz ove laboratorije.

16. Rođena **Karen Hornaj** 1885. Osnivač je Američkog instituta za psihoanalizu 1941. Njena najpoznatija dela su prevedena na srpski jezik.
17. **Oskar Pfungst** počinje eksperimente sa Pametnim Hansom 1904, konjem koji je udarcima kopitom po zemlji označavao odgovor na matematičke zadatke. Pfungst je otkrio da se ovde radi o reagovanju životinje na nesvesne pokrete dresera tj. njegove ideomotorne radnje. Ovaj slučaj se često citira u diskusijama o efektima eksperimentatorovih očekivanja.
18. **Vilhelm Vunt** saopštava rad o individualnim razlikama u reakcionom vremenu na vizuelne i auditivne draži na kongresu nemačkih naučnika u Špejeru 1861. Ovo je bio prvi Vuntov rad iz eksperimentalne psihologije u vreme kad je bio Helmholtcov asistent u Hajdelbergu.
19. Publikovana **Stenfordova revizija** Bine-Simonove skale za merenje inteligencije 1917.
20. **Džon Votson** sa Univerziteta Džon Hopkins pozvan u aktivnu vojnu službu i odlazi u Englesku da testira pilote 1917.
21. Publikovana čuvena knjiga **Li Krombaha** o psihološkom testiranju *Essentials of psychological testing* 1949.
22. Rođen **Majkl Faradej** 1791. Faradejevo otkriće elektromagnetske indukcije učinilo je mogućim proučavanje funkcionalne prirode nervnog sistema i doprinelo, idejom o poljima sila, kasnijem nastanku geštalt teorije.
23. Publikovani radovi sa **prvog sumpozijuma o motivaciji** u Nebraski 1953.
24. **Albert Bandura** objavljuje knjigu o teoriji socijalnog učenja 1971.
25. Publikovan priručnik za **Vajnlandsku skalu socijalne zrelosti Edgara Dola** 1953.
26. Rođen **Ivan P. Pavlov** 1849. Skreće pažnju naučne zajednice otkrićem jednog od fundamentalnih procesa koji menja ponašanje, uslovnog refleksa, a za svoja istraživanja dobija Nobelovu nagradu 1904. Rođen **Džordž Straton** 1865. Straton je upamćen prvenstveno po svojim istraživanjima efekata produžene inverzije vizuelnog polja nalazeći da dolazi do adaptacije na distorziju, a da uklanjanje invertiranih sočiva dovodi do ponovne dezorijentacije. Bavio se takođe estetikom i socijalnim ponašanje. Predsednik APA za 1908.
27. Rođen **Albert Elis** 1913, poznat po racionalno-emocionalnoj terapiji, kognitivno-bihevioralnom pristupu psihoterapiji koji se bazira na izlaganju i konfrontiranju iracionalnih verovanja klijenta.
28. **Dejvid MekKlilend** publikuje knjigu *The achieving society* 1961.

29. **Džejms MekKin Katel** donosi u Lajpcig pisaću mašinu Remington model 4. Fasciniran njome, Vilhelm Vunt nabavlja jednu za sebe i povećava svoju inače veliku produktivnost.
30. Rođen je **Dejvid Rapaport** 1911, psihoanalitičar koji je pokušao da integriše psihoanalizu sa dominantnim tokovima psihologije.

Oktobar

1. Rođen **David Kac** 1884. Kacova istraživanja pecepcije boja doprinele su postavljanju ranih geštalt teorija. Bavio se i fenomenološkim studijama dodira i objavio knjigu iz dečje psihologije zasnovanu na razgovorima sa decom. Rođen **Horas B. Ingliš** 1892. Poznat je po sveobuhvatnom rečniku psiholoških i psihoanalitičkih pojmova. Rođen **Džerom Bruner** 1915, centralna ličnost moderne kognitivne psihologije.
2. **Darvin** se vraća u Englesku posle petogodišnjeg putovanja brodom *Bigl* 1836.
3. Rođena **Klara Tompson** 1893. Vodeća ličnost američke psihoanalize četrdesetih godina dvadesetog veka. **Stenli Šahter** i **Džerom Singer** 1962. objavljuju uticajan članak o kognitivnim, socijalnim i fiziološkim determinantama emocionalnih stanja.
4. Publikovan prvi laboratorijski priručnik iz eksperimentalne psihologije u Americi **Edmunda Klarka Senforda** 1893. **Džozef B. Rajn** 1937. objavio knjigu u kojoj se opisuju eksperimenti iz oblasti parapsihologije. Sarađivao je sa Viljemom MekDugalom na Djuk univerzitetu.
5. Rođen **Denis Didro** 1713, francuski empiričar i utemeljitelj naučnog metoda. Njegova *Enciklopedija* je jedno od najvećih dela prosvetiteljstva, sadrži pokušaj širenja ideje među obrazovanim ljudima da se ponašanje može naučno istraživati.
6. Rođen **Johanes fon Kris** 1853. Njegov rad u fiziologiji vida dovodi do tačne identifikacije funkcija čepića i štapića retine. Izveo prva eksperimentalna istraživanja percepcije boja, identifikovao i imenovao različite vrste slepila za boje.
7. Francuski lekar **Žozef-Onore-Simon Bo** 1833. počinje sistematska posmatranja svojih pacijenata u istraživanju povezanosti meteoroloških događaja i epileptičnih napada. Zaključuje da nema povezanosti sa meteorološkim prilikama kao ni sa mesečevim menama.

8. Rođen **Ernst Krečmer** 1888. Krečmerova konstitucionalna teorija ličnosti klasifikuje ljude na astenične, atletske, pikničke i displastične tipove. On je smatrao da je bipolarni poremećaj povezan sa pikničkim tipom, a shizofrenija sa asteničnim i atletskim tipovima. Kod nas je prevedena njegova knjiga *Histerija, refleks, instinkt*.
9. Rođena **Helen Dojč** 1884. Ona je pomagala u osnivanju Bečkog psihoanalitičkog instituta 1925. i bila direktor prvih deset godina. Rođen **Jozef Zubin** 1900. Zubinov najznačajniji rad je bio u oblasti eksperimentalne psihopatologije i teorije shizofrenije koja se bazirala na statističkoj analizi objektivnih merenja. Zaslužan je za otkriće P300 događajem-izazvanog potencijala mozga.
10. **Klark L. Hal** 1902. počinje svoje „*Knjige ideja*“. Hal je beležio planove, teorijske ideje, istraživačka pitanja i lične opservacije u ovim knjigama tokom svog života. Poslednji zapis u njegovoj 73. knjizi načinjen je 21. aprila 1952, osamnaest dana pre njegove smrti.
11. **Sigmund Frojd** 1885. odlazi u Pariz na usavršavanje kod Žan Martin Šarkoa.
12. Rođen **Abraham Arden Brill** 1874. Brill je bio prvi prevodilac Frojdovih dela na engleski za američke čitaoce. Publikovani *Efekt eksperimentatora u istraživanjima ponašanja Roberta Rozentala* 1966, kasnije veoma citiranog dela.
13. Otvorena prva državna bolnica, **Vilard Azil**, za pacijente sa hroničnim mentalnim obolenjima u Ovidu, Njujork 1869.
14. Francuz **Danijel Igon** 1968. optužen za ubistvo Pariske prostitutke, osuđen na samo 7 godina zatvora zbog biološke predispozicije, posedovanja viška ipsilon polnog hromozoma, koji povećava verovatnoću da će osoba postati kriminalac za 30%.
15. Rođen **Fransoa Mažandi** 1783, prvenstveno poznat po svom otkriću senzornog i motornog kičmenog živca, nezavisno od **Čarlsa Bela**. Njegova istraživanja su unapredila oblast fiziologije ponašanja. Rođen **Fridrih Niče** 1844. Objavljen vrlo značajan članak **Stenli Milgrama** 1963. o poslušnosti i pokoravanju.
16. Rođen **Artur Benton** 1909. Benton je primenio svoja istraživanja perceptualnih i kognitivnih deficita uslovljenih lezijama mozga na neuropsihološku procenu. Bentonov test vizuelne retencije se široko primenjuje u kliničkoj praksi. Dobio zlatnu medalju od Američke psihološke fondacije za životno delo u oblasti primenjene psihologije 1991.

17. Rođen **Robert S. Vudvort** 1869, jedan od prvih koji su razmatrali motivaciono stanje organizma kao kritičku intervenišuću varijablu. Njegovi eksperimenti u oblasti motivacije i fiziološke psihologije prisutni su u uticajnim tekstovima opšte, sistematske i eksperimentalne psihologije. Preveden je njegov udžbenik iz eksperimentalne psihologije na srpski jezik. Publikovan Vizuelni motorni geštalt test **Laurete Bender** 1938, poznat kao Bender geštalt test.
18. Rođen **Anri Bergson** 1859. Laureat Nobelove nagrade, Bergson je smatrao da se fenomeni uma ne mogu razumeti metodima nauke. Najvažnija dela Bergsona prevodili kod nas profesori psihologije Nikola Popović i Filip Medić.
19. Rođen **Valter B. Kenon** 1871. Njegovo područje istraživanja bilo je fiziologija emocija. Kenonove teorije kasnije je dopunio Filip Bard. Kenon je bio upravnik Instituta za fiziologiju na Harvardu od 1906. do 1940. godine.
20. Rođen **Džon Djuj** 1859. Djuj je bio rani funkcionalist, poznat po svom uticaju na reformu obrazovanja i promociju učenja poznatog kao učenje kroz rad. Njegov uticajan članak o refleksnom luku u psihologiji ističe značaj funkcionalnih odnosa i adaptacije. **Frojd** se 1885. prvi put sreće sa Šarkoom prilikom dvadesetonedelnog boravka u Parizu, a povodom Lesons di Mardi u Bolnici Salpetrier. Rođen ser **Frederik Č. Bartlet** 1886. Bartlet je proučavao efekte prethodnog iskustva na učenje i pamćenje i bio prvi profesor Eksperimentalne psihologije na Kembridžu. Dobio velika priznanja za svoj rad 1948.
21. Rođen **Boris M. Tjeplov** 1896. Tjeplovljevi rani rad bio je u oblasti vojne psihologije. Proučavao je različite oblike kamufలాže i vođstva. Posle drugog svetskog rata on se posvećuje psihologiji muzike, individualnih razlika i što je najznačajnije, studiji osobenosti centralnog nervnog sistema. Objavljena veoma uticajna knjiga **Džejmsa Marča, Harolda Geckova i Herberta Simona** o organizacijama 1958.
22. Rođen **Džulijan B. Roter** 1916. Roterova istraživanja socijalnog učenja prokrčila su put novim bihejvioralnim pristupima u oblasti psihologije ličnosti i kliničke psihologije. On je postao poznat po opisu internog nasuprot eksternom lokusu kontrole kao varijable ličnosti.
23. Rođen **Edvin G. Boring** 1886. Boring je radio u oblasti osećaja, percepcije i kognicije, ali je najpoznatiji kao profesor istorije psihologije. Njegova knjiga o istoriji eksperimentalne psihologije bila je standardni tekst i referentni rad od samog objavljivanja 1929. Bio je predsednik Američke psihološke asocijacije 1928. Rođena **Frida From-Rajhman**

- 1889, osnivač psihoanalitičkog instituta u Hajdelbergu. **Ernest MekKormik** objavljuje čuvenu knjigu o ljudskom inženjeringu 1957.
24. Publikovan članak **Dona Birna** o interpersonalnoj privlačnosti i sličnosti stavova u časopisu za abnormalnu i socijalnu psihologiju, 1961, kasnije često citiran članak.
  25. **Džejms MekKinKatel** 1884 predstavio Vilhelmu Vuntu predlog za svoju doktorsku disertaciju, u vezi sa psihometrijskim pristupom u analizi vremena potrebnog za elementarne mentalne procese, na šta je Vunt dao legendarni komentar da je teza tipično američka. Rođena **Natalija Potanin Čapanis** 1928. Bavila se fiziološkom i kliničkom psihologijom sa posebnim interesovanjem za oblast neuropsihologije, projektivnih tehnika i transeksualnog ponašanja.
  26. Rođen **Dejvid Premak** 1925. Premak je poznat po svojim istraživanjima učenja i motivacije i principima u vezi sa verovatnoćom pojavljivanja određenih oblika ponašanja. Takođe je proučavao simbolički jezik šimpanza.
  27. **Ser Čarls Šerington** i **Edgar Edrijan** 1932. dobili Nobelovu nagradu za istraživanja fiziologije neurona.
  28. **Prva međunarodna azijska psihološka konferencija** počinje u Singapuru 1992.
  29. Rođen **Narcis K. Ah** 1871. Ah je bio jedan od osnivača Vircburške škole bespredstavnih misli.
  30. Rođen **Ragnar Artur Granit** 1900. Granit je bio finski-švedski neurofiziolog koji je dobio Nobelovu nagradu 1967. za svoj rad u oblasti fiziologije kolornog vida. Identifikovao ćelije u retini, *dominatore*, važne za percepciju svetline i *modulatore*, važne za kolorni vid. On je takođe izvodio pionirska istraživanja o tome kako su kodirani pokret i oblik u retini i njihovu transmisiju do mozga.
  31. Rođen **Hari F. Harlov** 1905. Harlov je izveo nekoliko nizova uticajnih istraživanja. Najpoznatija su njegova istraživanja o zadovoljstvu kontaktom i afektivnoj vezanosti, o efektima *seta* u učenju, motivacionoj snazi radoznalosti i efektima socijalne izolacije primata. Predsednik APA 1958, dobitnik najviših nagrada i priznanja za naučni rad.

Novembar

1. Rođen **Džon F. Fulton** 1899. Neurofiziolog Fulton otkrio je receptore muskularnih osećaja. Njegove brižljivo izvedene studije o

- efektima prefrontalne lobotomije na afektivno ponašanje privukle su pažnju psihologa. Rođen **Grant Dalstrom** 1922. Dalstrom se specijalizovao u primenjenim istraživanjima empirijske procene ličnosti, a posebno za MMPI. Njegov dvotomni MMPI-priručnik, sa Džordžom Velšom i Leonom Dalstrom, predstavlja standardni referentni rad u ovoj oblasti.
2. Rođen **Oto Klajnberg** 1899. Klajnberg, istaknuta ličnost socijalne psihologije, doktorirao je kod Franca Boasa 1927. Njegova istraživanja i tekstovi fokusirani su na rasne i međunarodne odnose, kros-kulturalnu psihologiju i efekte socijalizacije.
  3. Objavljena knjiga **Henrija Mareja** o kliničkoj i eksperimentalnoj eksploraciji ličnosti 1938. Marej je poznat po Testu tematske apercpcije, ali i drugim testovima, i kao izuzetan analitičar književnog dela Hermana Melvila, autora *Mobi Dika*.
  4. Prvi put objavljeno **Frojdo**vo delo *Tumačenje snova* 1899. Štampano je u šest stotina primeraka, a prodavalo se osam godina. Rođen **Stenli Smit Stivens** 1906. Postavio osnove neopsihofizike, formulisao psihofizički zakon snage, izumeo metode direktnog skaliranja, opsežno istraživao auditivnu percepciju, uveo filozofiju operacionalizma u Američku psihologiju i pisao mnoge uticajne članke i knjige, a posebno je značajan *Udžbenik eksperimentalne psihologije* 1951. Za svoj istaknuti naučni rad dobio nagradu APA 1960.
  5. Rođen **Lav Semjonovič Vigotski** 1896. Vigotski je preoblikovao sovjetsku psihologiju u sistem konzistentan sa marksističkom misli. Poznat je po istraživanjima socijalnog razvoja deteta, naročito posredovanog jezikom, kao i strukture i funkcije svesti i njenim odnosima prema nesvesnom. Umro je od tuberkuloze u 37. godini. Zbog njegove originalnosti i talenta, kao i prerane smrti, nazvan je „Mocartom psihologije“.
  6. Rođen **Kurt Goldštajn** 1878. Goldštajn je bio neurolog specijalizovan za moždane povrede. Uticao je na razvoj Geštalt psihologije. Holistički pristup organizmu doveo je Goldštajna do teorije široko distribuisanih funkcija moždane aktivnosti. Konstruisao je testove koji ispituju formiranje pojmova i moždana oštećenja.
  7. Rođen **Konrad Lorenc** 1903. Lorenc je dobitnik Nobelove nagrade za medicinu i fiziologiju (1973) za svoj rad o urođenosti ponašanja, posebno *utiskivanja*. Koncept kritičkih perioda u razvoju i učenju proizašao je iz Lorencovog rada. Jedan je od osnivača etologije.

8. Rođen **Herman Roršah** 1884. Roršah je razvio čuveni test ličnosti sa mrljama od mastila, široko upotrebljavan uprkos problematičnoj validnosti. Test je stekao takvu popularnost da je postao ikona kliničke psihologije. Konstruisan je 1911. godine, a publikovan tek 10 godina kasnije. Roršahov nadimak *Kleks* znači na nemačkom *mrlja od mastila*.
9. Rođena **Bluma Vulfomna Cajgarnik** 1900. *Cajgarnik efekat* je princip geštalt psihologije koji opisuje tendenciju da nedovršeni zadaci okupiraju pažnju subjekta.
10. **Vilhelm Vunt** stekao stepen doktora medicinskih nauka na Univerzitetu u Hajdelbergu 1855. godine. Njegova doktorska teza se odnosila na osećaj dodira kod osoba sa simptomima histerije.
11. Rođen **Gordon Olport** 1897. Bio je profesor socijalne psihologije i psihologije ličnosti na Univerzitetu Harvard, a poznat je po svom radu u oblasti humanističke psihologije i teoriji crta ličnosti.
12. Publikovan uticajni članak **Hansa J. Ajzenka** o efektima psihoterapije 1952. Ajzenkov pregled kontrolisanih studija o tradicionalnoj psihoterapiji pokazao je da nema značajnih razlika između lečenih i nelečenih pojedinaca. Na jednom od Sabora psihologa Srbije profesor Slavoljub Radonjić je detaljno analizirao ovu studiju.
13. Rođen **Augustinus Aurelius** (Sveti Augustin) 354. Opisao je nekoliko sposobnosti duše, uključujući razum, pamćenje, volju i imaginaciju. **Džejms Bred** video prvu demonstarciju Mesmerizma 1841. Bio je uveren da se radi o prevari koja ipak produkuje stvarne efekte. Za ovu pojavu je skovao termin *hipnotizam* verujući ona predstavlja pojačano stanje pažnje.
14. Objavljena knjiga **Frica Redla** i **Dejvida Vinemana** *Deca koja mrze* 1951.
15. Objavljena knjiga **Daniela Berlajna** *Estetika i psihobiologija* 1971.
16. Rođen **Maksimilijan fon Fraj** 1852. Pružio je prve iscrpne informacije o analizatorima kože. Utvrdio je postojanje lokacije za toplo, hladno, pritisak i bol i istraživao diferencijalnu osetljivost svakog od ovih osećaja. Sugerisao je postojanje senzornog receptora za svaki modalitet, ali je kasniji rad pokazao da su ove identifikacije bile netačne.
17. Rođen **Jozef Fransoa Feliks Babinski** 1857. Babinski je bio francuski neurolog koji je otkrio nekoliko refleksnih znakova za dijagnostikovanje oštećenja centralnog nervnog sistema. Refleks

Babinskog koji se manifestuje širenjem nožnih prstiju kada se draži taban novorođenčeta navodi se u uvodnim udžbenicima psihologije kao primer urođenog refleksa koji nestaje sa sazrevanjem i razvojem nervnog sistema.

18. Rođen **Ćezare Lombrozo** 1835. Lombrozo je bio prvi antropolog kriminolog. Smatrao je kriminalno ponašanje posledicom genetske degeneracije, kao i da može biti otkriveno preko određenih facijalnih karakteristika svojstvenih primitivnim stupnjevima razvoja čoveka. Postulirao je vezu između genijalnosti i epilepsije. (Prevedena je na srpski jezik njegova knjiga o rukopisu.)
19. Rođen **Vilijam Šeldon** 1898. Šeldonova konstitucionalna psihologija predstavlja sistem povezivanja endomorfnih, ektomorfnih i mezomorfni tipova tela sa osobinama ličnosti. Objavljena knjiga **Klarka Hala** *Sistem ponašanja* 1952. u kojoj se razmatra Halova hipotetičko-deduktivna teorija ponašanja.
20. Rođen **Čarls Ozgud** 1916. Ozgudova interesovanja u oblasti psiholingvistike dovela su ga do ekstenzivnih studija konotativnih značenja reči merenih njegovom tehnikom semantičkog diferencijala. Preveden je na srpski jezik njegov udžbenik *Metod i teorija u eksperimentalnoj psihologiji* (1964).
21. **Džejms MekKin Katel** izveštava o svom prvom radnom danu u Vuntovoj laboratoriji 1883.
22. Objavljen članak **Natana Ekermana** i **Rejmonda Sobela** o porodičnoj dijagnozi u američkom časopisu za ortopsihijatriju 1950. Rad je bio citiran kao prvi članak na području porodične terapije. Kod nas je prevedena Ekermanova knjiga *Psihodinamika porodičnog života*. Publikovana knjiga **Džona Votsona** *Psihologija, sa stanovišta bihevioriste*, 1919.
23. Rođen **Robert Zajonc** 1923. Zajoncove maštovite studije bave se prirodom socijalne facilitacije, izazivanjem naklonosti, posledicama reda rođenosti i efektima muskularnog fidbeka na emocije.
24. Publikovano **Darvinovo** delo *Postanak vrsta pomoću prirodnog odabiranja ili održavanje povlašćivanih rasa u borbi za život* 1859. Svih 1250 primeraka prvog izdanja prodato je prvog dana prodaje.
25. Rođena **Zaklin Džeret Gudnov** 1924. Bila je pionir u studijama kognitivnog razvoja. Njena istraživanja o strategijama mišljenja i formiranju pojmova, uticaju kulture na mišljenje, opažajnim aktivnostima, dečjim crtežima, doprinela su napretku kognitivne psihologije deteta.

26. **Edvard L. Torndajk** i **Robert S. Vudvort** saopštavaju u Njujorškoj akademiji nauka rezultate svojih istraživanja o transferu vežbanja 1900. Istraživanja su pokazala da vežbanje jedne veštine nema efekta na izvođenje drugih veština pa je tako pobijena teorija formalne discipline koja se zasnivala na takozvanoj *psihologiji moći*.
27. Rođen **Gardner Lindzi** 1920. Njegova interesovanja su bila u oblasti ličnosti, socijalne psihologije i bihevioralne genetike. Udžbenik socijalne psihologije i Teorije ličnosti (sa Kalvinom Holom) postali su standardni tekstovi.
28. Rođen **Hans Valah** 1904. Značajni su njegovi doprinosi u oblasti vizuelne i auditivne percepcije i učenja. Valahovo područje istraživanja uključivalo je percepciju oblika preko pokreta, organizaciju pokreta i efekte perceptualnog učenja na otkrivanje veza između perceptualnih informacionih sistema.
29. Rođen **Žan Martin Šarko** 1825. Šarko je bio pionir moderne neurologije, poznat psiholozima po svojim istraživanjima hipnoze i histerije i njegovom uticaju na Frojda. Šarko je verovao da je histerija uzrok hipnotičkog ponašanja. Bio je počasni predsednik prvog međunarodnog kongresa psihologije 1889. u Parizu (godine Svetske izložbe i podizanja Ajfelove kule).
30. **Maks Verthajmer**, jedan od osnivača geštalt psihologije, brani doktorsku tezu sa 24 godine pred Osvaldom Kilpeom u Virzburgu 1904. Objavljena uticajna i često citirana knjiga **Džeroma Kagana** i **Hauarda A. Mosa** iz oblasti razvojne psihologije 1962.

Decembar

1. Rođena **Kristina Led-Frenklin** 1847. Teorija koja nosi njeno ime opisuje prirodu i evolucionu pojavu fotoreceptora za belo-crno, crveno-zeleno i plavo-žuto. Publikovan šesnaestofaktorski test ličnosti (16 PF) **Rejmonda Katela** na Univerzitetu Illinois 1949.
2. Uticajan članak **Danijela P. Kimbla** *Hipokampus i unutrašnja inhibicija* publikovan u Psihološkom biltenu 1968.
3. Rođen **Karl Marčison** 1887, osnivač i izdavač mnogih američkih psiholoških časopisa, kao i udžbenika psihologije. Rođena **Ana Frojd** 1895, najmlađa Frojdova ćerka, poznata po studiji *Ego i mehanizmi odbrane* i kao osnivač Hempsted centra za lečenje dece u Engleskoj.

4.   Rođen **Karl Lange** 1834. Lange je ponudio teoriju emocija sličnog sadržaja i istovremeno sa Viljemom Džejmsom, prema kojoj su emocije rezultat, a ne uzrok visceralnih promena. Rođen **Albert Bandura** 1925, čiji su glavni doprinosi u oblasti moralnog razvoja, opservacionog učenja, samoregulacije i samoreferentnog mišljenja.
5.   Na jednoj od tzv. **Pavlovljevih sreda** 1934. Ivan Pavlov osporava prigovore Kofke i Levina na koncept asocijacija.
6.   Otvorena prva Državna duševna bolnica Sv. Petar u Minesoti 1866.
7.   Rođena **Eleonora Dž. Gibson** 1910. Rad u oblasti perceptivnog razvoja obezbedio joj je nagradu APA za naučni doprinos 1968. Rođen **Jozef MekGigan** 1924. Bio je direktor Instituta za menadžment stresa u SAD. Dva puta predložen za Nobelovu nagradu iz fiziologije. Rođen **Noam Čomski** 1928. Njegova *transformaciona generativna gramatika* predstavlja moderan nativistički pristup mišljenju i jeziku.
8.   Rođen **Ernst Moro** 1870. Moro je otkrio da se iznenadni refleksi trzaja novorođenčeta može upotrebiti za dijagnostikovanje abnormalnog razvoja centralnog nervnog sistema. Rođen **Ulrik Naiser** 1928, lider moderne kognitivne psihologije, poznat po radovima u oblasti prepoznavanja obrazaca, vizuelne pretrage, obrade informacija i pamćenja.
9.   Rođen **Geza Reveš** 1878. Reveš i David Kac su osnivači časopisa *Akta Psihologika* (1935). Revešova istraživanja su u oblasti senzacije i percepcije (uključujući i psihologiju muzike). **Volter Kenon** 1930. šalje Harvardskom medicinskom društvu svoj rad o odnosu frekvencije srčanog rada i emocija.
10.   Rođen **Karl Gros** 1861, nemački psiholog koji se bavio proučavanjem kognitivnog razvoja. U delu *Mentalni život deteta* (1903) opisuje dva tipa dečijih pitanja, ona koja se bave kauzalnošću i ona koja se odnose na diskriminaciju i predikciju. Gros je istakao ulogu igre u pripremi za život u odrasloj dobi. (Tihomir Đorđević navodi Grosovu teoriju igre u knjizi *Srpske narodne igre* 1907.) Publikovana *Psihoanalitička teorija neuroza* **Ota Fenihela** 1945.
11.   **Jozef Brojer** počinje lečenje Ane O. 1880. što se smatra početkom primene psihoanalitičkog metoda, koji razvija i usavršava S. Frojd.
12.   **Ivan P. Pavlov** dobija Nobelovu nagradu 1904. za svoj rad u oblasti fiziologije varenja, ali je u pristupnoj besedi pomenuo svoja istraživanja uslovnog refleksa.

13. Rođen **Stefan Polak** 1889, istaknuti anatom koji se bavio vizuelnim sistemom kičmenjaka, posebno strukturom mrežnjače. Rođen **Mortimer Miškin** 1926. Dobio nagradu APA za istraživanja mozga primata, naročito frontalnog režnja i temporalne kore.
14. Publikovana knjiga **Viljema Džejmsa** *Psihologija - kratki kurs* 1891, koja je decnijama služila kao univerzitetski udžbenik i još uvek je jedna od najčitanijih knjiga. Rođen **Džejms Dis** 1921, specijalista za psiholingvistiku i eksperimentalnu psihologiju učenja. Izuzetnu stručnost pokazao je svojim knjigama *Psihologija učenja*, 1952. i *Psiholingvistika*, 1970.
15. **Herman fon Helmholtz** iznosi u Društvu za fiziku u Berlinu 1850. rezultate svojih eksperimenata o brzini provođenja impulsa u senzornim nervima (61 m/s). **Stenli Hol** piše Sigmundu Frojdu i Vilhelmu Vuntu 1908, pozivajući svakog od njih da održi predavanje povodom obeležavanja dvadesetogodišnjice Klark univerziteta jula 1909. Frojd i Vunt odbijaju ovaj poziv, ali Frojd ipak kasnije prihvata ponovljeni poziv, upućen 16. februara 1909, u kome Hol predlaže novi datum predavanja (septembar) i povećava Frojdov honorar.
16. Rođena **Margaret Mid** 1901. Njeni nalazi o kulturalnom poreklu ličnosti, standardima podizanja dece i polnim ulogama, imali su veliki uticaj na razvojne i socijalne psihologe.
17. Rođen **Jan Evangelista Purkinje** 1787. Pojava da pri opadanju intenziteta svetlosti oko, koje je adaptirano na tamu, postaje senzitivnije na plavo u odnosu na crveno, pošto postepeno prelazi sa viđenja čepićima (kolorni vid) na viđenje štapićima (ahromatsko viđenje) nazvana je *Purkinjeov fenomen*. Ovaj češki naučnik poznat je takođe po otkrićima ćelija kore malog mozga (*Purkinje ćelije*) i vlakana sprovodnog sistema srca (*Purkinjeova vlakna*).
18. Rođen **Teodil Arman Ribo** 1839. Ribo je bio posrednik u uvođenju dinamičke psihologije u Francusku. Njegov najveći doprinos je bio na području afekata i mentalnih poremećaja. Ribo je bio pozvan da drži prvi kurs iz eksperimentalne psihologije na Sorboni (1885). Prevođen kod nas (*Psihologija pažnje*, 1931).
19. **Herman fon Helmholtz** prezentovao rad o povezanosti treperenja žica violine i čuvenja 1860. Rođena **En Anastazi** 1908. Anastazi je najpoznatija po svojim uticajnim publikacijama o prirodi, formiranju i tačnom merenju psiholoških osobina individue, predsednik APA 1972. Objavljena knjiga **Maksa Verthajmera** *Produktivno*

- mišljenje* 1945, koja opisuje geštaltistički pristup rešavanju problema i kreativnosti.
20.   Rođena **Šarlota Melahovski Biler** 1893. Izložila humanističku teoriju razvoja deteta, metod dnevnika u prikupljanju podataka i nekoliko dijagnostičkih instrumenata. Prevođena kod nas (*Problemi detinjstva i učitelj*). Rođena **Sjuzan Langer** 1895, poznata po delu *Filozofija u novom ključu*.
  21.   Rođena **Ana Berliner** 1888, jedina Vuntova doktorantkinja. Oblasti njenog istraživanja bile su vizuelna percepcija, eksperimentalna optometrija i psihologija reklame. Uvodi primenjenu eksperimentalnu psihologiju u Japan, gde je živela deset godina. Morala je da napusti Nemačku 1936, a svoju karijeru završila u SAD.
  22.   Rođena **Magda B. Arnold** 1903, poznata po svojim istraživanjima u oblasti emocija, neurofiziologije i precepcije, kao i usavršavanju aktivacione teorije emocija, koje je prikazala u knjizi *Fiziološka diferencijacija emocionalnih stanja*.
  23.   Nemački biohemičar **Fridrih Mišer** šalje rad Medicinsko-Hemijskom časopisu o svom otkriću „nukleina“ u jedru svih ćelija, 1869. Altman kasnije „nuklein“ naziva nukleinskom kiselinom, a kasnije je utvrđeno da postoje dva oblika, DNK i RNK. Rođen **Donald B. Lindzi** 1907, poznat po svojim istraživanjima retikularnog aktivacionog sistema i aktivacionoj teoriji emocija.
  24.   Američki ratni departman prihvata Armijske testove za intelektualne (Alfa) i fizičke (Beta) sposobnosti 1917, koje je razvio **Robert M. Jerks**. Ovi testovi, prvi takve vrste, primenjeni su na velikom broju (1.700.000) oficira i drugog osoblja.
  25.   Rođen **Isak Njutn** 1642, iste godine kada je umro Galileo Galilej. Njutnov rad u oblasti vida i optike, kao i njegova deterministička filozofija nauke imale su snažan uticaj na psihologiju.
  26.   Rođen (**Džordž**) **Etlton Mejo** 1880, zaslužan za čuvena Houtorn istraživanja industrijskog i socijalnog pošašanja.
  27.   Rođen **Johanes Kepler** 1571. Baveći se istraživanjem kretanja planeta i optike omogućio bolje razumevanje optike vida. Smatrao je da je mrežnjača, a ne sočivo, mesto vizuelne recepcije. Rođen **Milton Rokič** 1918. Rokičova istraživanja u oblasti socijalne psihologije odnose se na vezu između rigidnog, dogmatskog stila ličnosti i stavova, socijalne ideologije, vrednosti, predrasuda i rešavanja problema (*Otvoreni i zatvoreni um* 1960).

28. Rođen **Džon fon Nojman** 1903, istaknuti matematičar koji je pomogao da se razvije atomska bomba i prvi elektronski kumpjuter. Sa Oskarom Morgenšternom napisao *Teoriju igara i ekonomsko ponašanje* (1944), ugaoni kamen moderne naučne teorije i istraživanja donošenja odluka i izbornog ponašanja. **Ivan Pavlov** 1909. održao predavanje na temu „*Kula tišine*“ na 12. Kongresu prirodnjaka i fizičara u Moskvi u kome ističe značaj eksperimentalne kontrole. Zahvaljujući tome dobija laboratoriju u San Peterburgu, koja mu omogućava eksperimentalnu izolaciju.
29. Rođen **Alfred Georg Ludvig Leman** 1858, danski student Vilhelma Vunta. Bavio se estetikom boja i praznoverjem. Osnovao je prvu eksperimentalnu laboratoriju u Danskoj, u Kopenhagenu.
30. **Morton Princ** objavljuje svoju knjigu o disocijaciji ličnosti – višestruke ličnosti, klasičnu studiju svog pacijenta 1905. Prvi sastanak Međunarodnog društva **Razvojne psihobiologije** održan u Dalasu 1968.
31. Rođen **Johan Špurchajm** 1776. Popularisao Galovu teoriju frenologije u Engleskoj, Francuskoj i SAD. Rođen **Džon V. Etkinson** 1923, poznat po istraživanjima motiva za postignućem, afilijativnosti, straha, pola i agresije posredstvom TAT.

Literatura

- Berger, J. (1989). Projektivna psihologija – Rorschahov test ličnosti. Beograd – Nolit.
- Betelhajm, B. (1979). Značenje bajki. Beograd: Jugoslavija.
- Darvin, Č. (1985). Postanak vrsta - pomoću prirodnog odabiranja ili održavanja povlađivanih rasa u borbi za život. Beograd: Nolit.
- Đurić, M. (1992). Putevi ka Niče. Beograd: Srpska književna zadruga.
- Eysenck, H.J. (1980). Upotreba i zloupotreba psihologija. Zagreb: Naprijed.
- Fenichel, O. (1961). Psihoanalitička teorija neuroza. Beograd – Zagreb: Medicinska knjiga.
- Hornaj, K. (1966). Naši unutrašnji konflikti. Titograd: Grafički zavod.
- Ingliš, H.B., Ingliš, Č.I. (1972). Obuhvatni rečnik psiholoških i psihoanalitičkih pojmova. Beograd: Savremena administracija.
- Kreč, D., Kračfild, R.S., Balaki, I.L. (1972). Pojedinaac u društvu. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Lombroso, C. (1936). Grafologija. Beograd: Izdanje knjižarnice Milorada P. Milanovića.

KALENDAR ZNAČAJNIH DOGAĐAJA ZA ISTORIJU PSIHOLOGIJE (II DEO)

- Lurija, A.R (2000). Jezik i svest. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Mead, M. (1968). Spol i temperament u tri primitivna društva. Zagreb: Naprijed.
- Osgud, Č. (1964). Metod i teorija u eksperimentalnoj psihologiji. Beograd: Savremena škola.
- Pijaže, Ž. (1978). Strukturalizam. Beograd: BIGZ.
- Pupin, M. (1989). Sa pašnjaka do naučenjaka. Beograd: Nolit. Herman fon Helmholtz (Sa pašnjaka...)
- Ribot, Th. (1931). Psihologija pažnje. Beograd: Knjižarnica Rajkovića i Ćukovića.
- Rouzen, P (1989). Brat životinja – priča o Frojdu i Tausku. Gornji Milanovac: Dečje novine.
- Šaraf, M. (1997). Bura na zemlji (biografija Vilhelma Rajha). Beograd: Radio B92.
- Vigotski, L. (1975). Psihologija umetnosti. Beograd: Nolit.
- Vudvort, R. (1964). Eksperimentalna psihologija. Beograd: Naučna knjiga.
- Wertheimer, M. (1964). Produktives Denken. Frankfurt am Main: Waldemar Kramer.

Vladimir Nešić, Milkica Nešić

**CALENDAR OF EVENTS RELEVANT TO THE HISTORY OF
PSYCHOLOGY (PART TWO)**

Abstract

This paper contains data of particular relevance to the development of psychology as a science and applied field. Due to the abundance of data available in the literature, and particularly on the Internet, from which most facts have been collected, an digest is presented here which is extremely abridged, in terms of both the selection of data and type of presentation. The paper has two parts. In the first part, published in The Yearbook of Psychology No. 5-6, the data were presented covering dates from the first half of the year - January - June, while in the second part, available now to the readers, the period covered is July - December, in various years. Most data pertain to the dates of birth of prominent individuals in psychology and

their contributions to the sub-field they were active in. Some data pertain to books which were influential on the development of psychology upon being published. Occasionally, the data are supplemented with events in our country, or are related to the activities of our psychologists. The aim of the paper is to familiarize readers, first of all students, with the versatility and richness of biographies of psychologists, and encourage them to start individual research of persons and works they are most interested in.

Keywords: *history of psychology, eminent psychologists, contribution to science.*